NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
DELEGATURA W RZESZOWIE

LRZ.410.23.1.2025

Pan
Marek Mazur
Burmistrz Miasta i Gminy
Baranów Sandomierski
ul. Gen. Leopolda Okulickiego,
39-450 Baranów Sandomierski

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/25/005 – Realizacja Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności ze szczególnym uwzględnieniem wyboru i realizacji inwestycji przez samorząd gminny.

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie
ul. J. I. Kraszewskiego 8, 35-016 Rzeszów
tel. 48177802300, lrz@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Miasta i Gminy Baranów Sandomierski, Ul. Gen. Leopolda Okulickiego 1, 39-450 Baranów Sandomierski[1].
Kierownik jednostki kontrolowanej	Pan Marek Mazur – Burmistrz Miasta i Gminy Baranów Sandomierski, od 1 grudnia 2014 r. (akta kontroli str. 3-4)
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Zapewnienie przez gminy prawidłowego przygotowania do realizacji przedsięwzięć objętych wsparciem z Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności. 2. Prawidłowość realizacji przez gminy przedsięwzięć objętych wsparciem z KPO i osiąganie zakładanych efektów.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2023 r. do 30 września 2025 r. z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed lub po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. *o Najwyższej Izbie Kontroli*[2]*.*
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie
Kontroler	Paweł Rakowski, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do przeprowadzenia kontroli nr LRZ/128/2025 z dnia 24 września 2025 r. (akta kontroli str. 1-2)

[1] dalej również Gmina.
[2] Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa *o NIK*.

II. Ocena ogólna[3] kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, Gmina była przygotowana do pozyskiwania oraz wydatkowania środków z Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (dalej również KPO), na realizację przedsięwzięcia pn. *Wymiana źródeł ciepła i poprawa efektywności energetycznej budynków oświatowych w miejscowości Skopanie, Gmina Baranów Sandomierski, realizowanego na podstawie umowy nr KPOD.03.05-IW.04-0107/24 z dnia 29 maja 2025 r. o objęcie przedsięwzięcia wsparciem bezzwrotnym z planu rozwojowego.*

UZASADNIENIE OCENY OGÓLNEJ

Udzielane, w ramach środków z KPO, wsparcie Gmina wykorzystała zgodnie z zawartą umową, a wybór wykonawców został dokonany zgodnie z ustawą z dnia 11 września 2019 r. *Prawo zamówień publicznych* (dalej również ustawa pzp)[4], przy zachowaniu zasady konkurencyjności.

Gmina składała sprawozdania z realizacji przedsięwzięć objętych finansowaniem z KPO za pośrednictwem systemów informatycznych, określonych w umowie w sprawie udzielenia wsparcia przez NFOŚiGW, a przekazywane przez Gminę informacje na temat realizowanych zadań objętych finansowaniem z KPO były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej.

Pomimo pozytywnej oceny działań Gminy w celu pozyskania środków z KPO, NIK stwierdziła nieprawidłowości w realizacji *Umowy o objęcie przedsięwzięcia wsparciem bezzwrotnym z planu rozwojowego nr KPOD.03.05-IW.04-0107/24 – przedsięwzięcia pn. Wymiana źródeł ciepła i poprawa efektywności energetycznej budynków oświatowych w miejscowości Skopanie, Gmina Baranów Sandomierski* polegające na braku gromadzenia przez Gminę danych i informacji potwierdzających realizację przedsięwzięcia zgodnie z zasadą DNSH (nie czyń poważanych szkód) oraz nieprzekazywaniu do Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej informacji na temat zmiany umów z wykonawcą zadania.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe[5] kontrolowanej działalności.

OBSZAR

1. Organizacja oraz przygotowanie Gminy do realizacji przedsięwzięć objętych wsparciem z KPO.

Opis stanu faktycznego

1. Gmina Baranów Sandomierski, przy udziale środków z KPO realizowała łącznie osiem zadań[6].

[3] Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

[4] Dz.U. z 2024 r., poz. 1320 ze zm.

[5] Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

[6] Adaptacja części budynku Zespołu Szkoły Podstawowej w Skopaniu z przeznaczeniem na żłobek Maluch, Adaptacja części budynku Zespołu Szkół i Placówek w Baranowie Sandomierskim z przeznaczeniem na żłobek Maluch, Wymiana źródeł ciepła i poprawa efektywności energetycznej budynków oświatowych w miejscowościach Wola Baranowska i Ślęzaki, Gmina Baranów Sandomierski, Wymiana źródeł ciepła i poprawa efektywności energetycznej budynków oświatowych w miejscowości Skopanie, Gmina Baranów Sandomierski, Rozbudowa infrastruktury wodno – kanalizacyjnej oraz budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Baranów Sandomierski – poza granicami aglomeracji, Poprawa efektywności energetycznej Miejsko – Gminnego Ośrodka Kultury w Baranowie Sandomierskim, Poprawa efektywności energetycznej Środowiskowego Domu Kultury w Skopaniu, Przebudowa otwartych zbiorników retencyjnych.

Kontroli poddano zadanie pn. *Wymiana źródeł ciepła i poprawa efektywności energetycznej budynków oświatowych w miejscowości Skopanie, Gmina Baranów Sandomierski, realizowane na podstawie umowy nr KPOD.03.05-IW.04-0107/24 z dnia 29 maja 2025 r. o objęcie przedsięwzięcia wsparciem bezzwrotnym z planu rozwojowego, w ramach inwestycji B 1.1.3. Termomodernizacja instytucji edukacyjnych, z Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (dalej również Umowy* lub *Umowy w sprawie w sprawie modernizacji) podpisanej przez Burmistrza Gminy w dniu 26 maja 2025 r. z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (dalej również NFOŚiGW).*

(akta kontroli str. 5, 44-136)

1.1. Statut Gminy został przyjęty Uchwałą Rady Miejskiej w Baranowie Sandomierskim z dnia 16 października 2019 r.[7], natomiast Regulamin organizacyjny Urzędu[8] został przyjęty Zarządzeniem Burmistrza[9] z dnia 2 stycznia 2023 r. oraz 5 lutego 2025 r.

W Urzędzie za sprawy związane z realizacją zadań inwestycyjnych objętych wsparciem z KPO odpowiedzialny był *Referat inwestycji, dróg i planowania przestrzennego* (w Regulaminie z 2023 r. Referat inwestycji i dróg)[10], do którego zadań należało w szczególności przygotowanie oraz nadzór nad prowadzeniem inwestycji gminnych oraz monitoring ich realizacji, pozyskiwanie środków zewnętrznych i rozliczanie projektów inwestycyjnych, a także prowadzenie postępowań w trybie ustawy pzp.

Sprawami dotyczącymi pozyskania wsparcia ze środków KPO i realizacją przedsięwzięcia objętego umową w sprawie modernizacji, w Urzędzie zajmowało się czterech pracowników Referatu oraz zastępca Burmistrza.

Pracownicy *Referatu*, odpowiedzialni za realizację zadania objętego wsparciem z KPO, mieli w swoich zakresach czynności m.in. wykonywanie zdań wynikających z przepisów ustawy Prawo zamówień publicznych, przygotowanie oraz nadzór nad wnioskami o pozyskiwanie środków na realizację zadań Gminy oraz przygotowywanie programów działania w zakresie inwestycji i remontów, prowadzenie dokumentacji dotyczącej prowadzonych inwestycji, koordynowanie wykonawstwa inwestycji i remontów, przygotowywanie okresowych i końcowych raportów i sprawozdań z projektów oraz sporządzanie wniosków o płatności. Ponadto do zadań Referatu należało planowanie i prowadzenie postępowań w sprawie udzielania zamówień publicznych, sporządzanie projektów umów. Do zadań zastępcy Burmistrza należały sprawy związane m.in. z wyborem trybu udzielania zamówień, zawieraniem umów oraz wyborem wykonawcy.

W Statucie, ani Regulaminie nie odniesiono się do KPO. Do Urzędu nie wpływały skargi, wnioski, ani też petycje dotyczące realizacji zadań objętych wsparciem z KPO.

Według wyjaśnień Burmistrza, *Gmina nie napotkała problemów w realizacji przedsięwzięć objętych wsparciem z KPO, ani też nie korzystała ze wsparcia zewnętrznych podmiotów (doradztwa) przy ich realizacji lub na etapie składania wniosków.* Gmina nie zgłaszał innym podmiotom trudności związanych z realizacją inwestycji objętych wsparciem z KPO, a także nie prowadził we własnym zakresie kontroli dotyczącej wykorzystania środków z KPO.

(akta kontroli str. 6-43)

[7] Dalej również Statut
[8] Dalej również Regulamin
[9] Zarządzenie Nr 2/2023 z dnia 2 stycznia 2023 r. oraz Zarządzenie 14/2025 z dnia 5 lutego 2025 r.
[10] Dalej również Referat

1.2. Osoby odpowiedzialne w Urzędzie za realizację zadań przy współudziale środków z KPO nie uczestniczyły w szkoleniach, spotkaniach, czy też konferencjach poświęconych realizacji przez jednostki samorządu terytorialnego zdań objętych wsparciem z KPO, natomiast osoby te uczestniczyły w innych szkoleniach, które swoją tematyką obejmowały pozyskiwanie funduszy. Pracownicy, którzy w Urzędzie zajmowali się sprawami dotyczącymi KPO, nie zgłaszali potrzeb szkoleń (udziału w konferencjach, spotkaniach) w tym zakresie[11].

(akta kontroli str. 139)

1.3. Strategia Rozwoju Gminy Baranów Sandomierski[12] została przyjęta Uchwałą Rady Miejskiej w Baranowie Sandomierskim Nr LXVII/561/23 z dnia 28 grudnia 2023 r.

Oprócz wskazanej Strategii Rozwoju, Gmina Baranów Sandomierski, opracowała Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta i Gminy Baranów Sandomierski.

W żadnym z powołanych dokumentów nie odniesiono się w sposób bezpośredni do zadań, które Gmina realizowała przy udziale środków z KPO.

(akta kontroli str. 6-43)

1.4. Środki na realizację umowy w sprawie modernizacji zostały zabezpieczone w Wieloletniej Prognozie Finansowej Gminy (dalej również WPF) oraz budżecie Gminy. Środki te zostały zabezpieczone uchwałami:

- Nr XIV/104/25 z dnia 3 kwietnia 2025 r. (w Wieloletniej Prognozie Finansowej) oraz
- Nr XIV/105/25 z dnia 3 kwietnia 2025 r. (w planie finansowym Gminy).

Gmina zabezpieczyła środki w wysokości 4.407.664,32 zł.

(akta kontroli str. 143-209)

1.5, 1.6. Według wyjaśnień Burmistrza, *Urząd przy realizacji projektów z KPO nie napotkał trudności, ani przeszkód i pozytywnie ocenia przedsięwzięcia realizowane przy udziale środków z KPO, natomiast jako niedogodność należy wskazać, fakt, iż wdrażaniem KPO zajmowało się kilka instytucji, a współpraca z każdą z nich przebiegała w sposób odmienny i każda z tych instytucji miała inne podejście oraz różne zasady uzyskiwania samego dofinansowania oraz realizacji i rozliczania projektów. Ponadto dużą uciążliwość dla Urzędu stanowiła konieczność pracy w systemie CST, który jest mało intuicyjny oraz posiada wiele utrudnień w obsłudze (częste zawieszenia systemu, ograniczenia w załączaniu plików do wysyłanych informacji).*

Jako preferowany sposób pozyskiwania informacji na temat KPO, Burmistrz wskazał *bezpośrednie kontakty z instytucjami wdrażającymi KPO.*

[11] Pracownicy zajmujący się pozyskiwaniem środków na rzecz Gminy przeszli m.in. następujące szkolenia: kwalifikowalność wydatków w FE 2021-2027 I KPO – przygotowanie, ocena oraz rozliczanie projektów i przedsięwzięć..., Kluczowe zmiany w nowej ustawie PZP, PZP tryb krajowy oraz zasady konkurencyjności w ramach realizowanych projektów dofinansowanych w ramach RPO WP, Zamykanie projektów EFRR w praktyce, końcowe rozliczanie projektów, reguła proporcjonalności, kwalifikowalność wydatków, kwalifikowalność VAT w projektach, Zasady dostępności w projektach realizowanych w ramach programu Fundusze Europejskie dla Podkarpacia, Kwalifikowalność wydatków w projektach EFRR.

[12] Zgodnie z art. 10e ustawy z dnia 8 marca 1990 r. *o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2025 r., poz. 1153)*, gmina może opracować strategię rozwoju gminy.

Natomiast jako dobrą praktykę, Burmistrz wskazał *stały monitoring realizowanych zadań a także bezpośredni kontakt z instytucją udzielającą wsparcia.*

Według wyjaśnień Burmistrza, *wydłużenie terminu realizacji przedsięwzięcia spowodowało trudności techniczno - organizacyjne, niemniej jednak utrudnienia te były akceptowalne dla placówki oświatowej, inwestora oraz wykonawcy*[13]*.*

(akta kontroli str. 140-143)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia przygotowanie Urzędu do realizacji zadań z zakresu pozyskiwania środków na realizację inwestycji współfinansowanych ze środków zewnętrznych. Struktura organizacyjna Urzędu oraz podział zadań umożliwiał efektywne pozyskiwanie środków zewnętrznych. Pracownicy odpowiedzialni za realizację projektów objętych zewnętrznym wsparciem finansowym byli przygotowani do realizacji zadań związanych z pozyskiwaniem środków zewnętrznych. Uczestniczyli oni w szkoleniach w zakresie pozyskiwania funduszy, mimo, że szkolenia te nie były bezpośrednio ukierunkowane na realizację zadań z KPO.

OBSZAR

2. Realizacja umów i zadań przy współudziale środków z KPO oraz kontrola i sprawozdawczość z ich realizacji.

Opis stanu faktycznego

2.1. Gmina uczestniczyła w sześciu naborach, o objęcie wsparciem przedsięwzięć ze środków z KPO. W wyniku uczestnictwa w tych naborach zawarto osiem umów, na łączną kwotę 22.018.628,17 zł. Do dnia zakończenia czynności kontrolnych, Gmina otrzymała ze środków KPO kwotę 5.224.694,34 zł[14].

Gmina w 2023 roku brała udział w jednym naborze[15], w 2024 roku - w dwóch naborach[16] oraz w 2025 roku w trzech naborach[17]. Każdy ze złożonych przez Gminę wniosków został pozytywnie oceniony (nie odrzucono żadnego z wniosków, ani też Gmina nie wycofała żadnego ze złożonych wniosków).

(akta kontroli str. 138, 483-520)

2.2. W okresie objętym kontrolą Gmina nie występowała do NFOŚiGW (ani też innych instytucji, które finansowały zadania z KPO), z wnioskiem o powtórną ocenę składanych wniosków, ani o udzielenie wsparcia.

(akta kontroli str. 483-520)

2.3. Umowa w sprawie modernizacji, zawierała wszystkie elementy określone w art. 14 lzh ustawy *o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.*

---

[13] Przesunięcie terminu realizacji inwestycji spowodowane było koniecznością wykonania prac dodatkowych (potwierdzone zostało Protokołami konieczności, sporządzonymi w obecności wykonawcy, inspektora nadzoru oraz przedstawicieli Gminy).

[14] Według stanu na dzień 30 września 2025 r.

[15] W ramach tego naboru Gmina podpisała umowę na realizację inwestycji: Adaptacja części budynku Szkoły Podstawowej w Skopaniu z przeznaczeniem na żłobek Maluch oraz Adaptacja części budynku Zespołu Szkół i Placówek w Baranowie Sandomierskim z przeznaczeniem na żłobek Maluch.

[16] W wyniku udziału w tych naborach, Gmina zawarła trzy umowy: Wymiana źródeł ciepła i poprawa efektywności energetycznej budynków oświatowych w miejscowościach Wola Baranowska i Ślęzaki, Gmina Baranów Sandomierski, Wymiana źródeł ciepła i poprawa efektywności energetycznej budynków oświatowych w miejscowości Skopanie, Gmina Baranów Sandomierski i Poprawa efektywności energetycznej Środowiskowego Domu Kultury w Skopaniu.

[17] Gmina zawarła umowy na realizację następujących inwestycji: Rozbudowa infrastruktury wodno – kanalizacyjnej oraz budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Baranów Sandomierski, poza granicami aglomeracji, Poprawa efektywności energetycznej Miejsko – Gminnego Ośrodka Kultury w Baranowie Sandomierskim, Przebudowa otwartych zbiorników retencyjnych.

Przedmiotem wskazanej umowy było udzielenie Gminie wsparcia przy realizacji inwestycji *Wymiana źródeł ciepła i poprawa efektywności energetycznej budynków oświatowych w miejscowości Skopanie, Gmina Baranów Sandomierski*. W umowie tej ustalono wartość wsparcia na kwotę 3.508.592,93 zł, a okres kwalifikowalności wydatków poniesionych na realizację zadania został określony do 25 kwietnia 2026 r.

(akta kontroli str. 44-136)

2.4. Kontrolą w zakresie terminowości realizacji inwestycji objęto przedsięwzięcie określone w umowie w sprawie modernizacji.

W opisie przedsięwzięcia, stanowiącym załącznik do umowy w sprawie modernizacji, termin zakończenia realizacji przedsięwzięcia został określony na dzień 15 kwietnia 2026 r.

W przypadku umowy dotyczącej *Modernizacji, przebudowy i remontu budynku Przedszkola w Skopaniu wraz z zagospodarowaniem terenu*, termin realizacji inwestycji został określony na pięć miesięcy od dnia podpisania umowy (tj. od 17 czerwca 2025 r.). Zadanie to zostało podzielone na trzy części, dla których ustalono odrębne terminy realizacji, tj.:

- modernizacja części przedszkola i placu zabaw termin miała zostać ukończona do dnia 22 sierpnia 2025 r.,
- uruchomienia dolnego źródła ciepła miało nastąpić do dnia 30 września 2025 r.,
- adaptacji części budynku przedszkola w Skopaniu z przeznaczeniem na żłobek Aktywny Maluch, miała zostać ukończona do dnia 24 października 2025 r.

W przypadku umowy w sprawie *Wymiany źródła ciepła i poprawy efektywności energetycznej budynku Szkoły Podstawowej w Skopaniu* z dnia 27 czerwca 2025 r., termin realizacji zadania został określony na pięć miesięcy od dnia jej podpisania, w sama umowa zawierała zastrzeżenia, że:

- uruchomienie dolnego źródła ciepła miało zostać wykonane do 30 września 2025 r. oraz
- wymiana stropodachu nad salą gimnastyczną i zapleczem socjalnym sali miała zostać ukończona do dnia 30 września 2025 r.

Realizacja żadnej ze wskazanych umów do końca listopada 2025 r. nie została ukończona.

Do umowy w sprawie *Wymiany źródła ciepła i poprawy efektywności energetycznej budynku Szkoły Podstawowej w Skopaniu* zawarto dwa aneksy.

Pierwszy aneks został podpisany w dniu 5 września 2025 r. i w myśl jego postanowień, wydłużono termin realizacji zadania dotyczącego *uruchomienia dolnego źródła ciepła* do dnia 30 października 2025 r.

Kolejnym aneksem (nr 2) wydłużono termin realizacji zdania, w ten sposób, iż dolne źródło ciepła miało zostać uruchomione do dnia 30 października 2025 r., a zakończenie wymiany stropodachu nad salą gimnastyczną i zapleczem socjalnym sali, ma zostać ukończone do dnia 17 grudnia 2025 r.

Umowa w sprawie *Modernizacji, przebudowy i remontu budynku Przedszkola w Skopaniu wraz z zagospodarowaniem terenu*, zawierała trzy podzadania, tj.:

- modernizację części przedszkola i placu zabaw w Skopaniu z terminem realizacji do dnia 22 sierpnia 2025 r.,
- uruchomienie dolnego źródła ciepła do dnia 30 września 2025 r.,
- adaptację części budynku Przedszkola w Skopaniu z przeznaczeniem na żłobek Aktywny Maluch do dnia 24 października 2025 r.

Do umowy tej zawarto trzy aneksy (w dniach 21 sierpnia 2025 r., 19 września 2025 r. i 24 października 2025 r.).

Pierwszym z aneksów wydłużono termin realizacji umowy, w zakresie podzadania polegającego na modernizacji części przedszkola i placu zabaw, do dnia 19 września 2025 r. (pozostałe terminy nie uległy zmianie).

W kolejnym aneksie z dnia 19 września 2025 r. (nr 2) zmieniono termin zakończenia poszczególnych etapów inwestycji, w ten sposób, iż zadanie w części dotyczącej modernizacji części przedszkola i placu zabaw zostało podzielone na dwa podzadania, tj.:

- modernizację części przedszkolnej z terminem wykonania do 19 września 2025 r. oraz
- modernizację placu zabaw do dnia 5 grudnia 2025 r.

Na mocy aneksu nr 3 z dnia 24 października 2025 r. wydłużono termin realizacji zadania pn. Adaptacja części budynku Przedszkola w Skopaniu z przeznaczeniem na żłobek do dnia 5 grudnia 2025 r.

Zmiany terminów realizacji przedsięwzięć nie naruszały postanowień wynikających z umowy z NFOŚiGW w zakresie terminu realizacji inwestycji (w umowie tej termin ten został określony na dzień 30 kwietnia 2026 r.). Zmiany umów związane były z koniecznością wykonania prac dodatkowych, a samo przesunięcie terminów poprzedzone było uzgodnieniami, w których uczestniczyli przedstawiciele Gminy, wykonawcy oraz inspektorzy nadzoru (branży budowlanej, sanitarnej i elektrycznej).

(akta kontroli str. 44-136)

2.5. W księgach rachunkowych Gminy, stosownie do postanowień § 14 ust. 1 Umowy w sprawie modernizacji, zapewniono możliwość identyfikacji operacji księgowych prowadzonych dla ww. zadania.

Na mocy Zarządzenia Burmistrza[18], dla potrzeb realizacji projektu, wprowadzono znacznik zadania (kod rachunkowy), stanowiący dwie ostanie cyfry konta (59) i wszystkie operacje księgowe dotyczące tego zadnia były oznaczane tym kodem.

(akta kontroli str. 211-289)

2.6. Gmina nie gromadziła informacji oraz dokumentacji, stanowiącej potwierdzenie realizacji przedsięwzięcia zgodnie z zasadą DNSH, o której mowa w § 4b ust. 1 umowy w sprawie modernizacji.

Zgodnie z powołanym paragrafem Umowy, Gmina winna zapewnić zgodność realizowanego przedsięwzięcia z zasadą DNSH, określoną w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2020/852 z dnia 18 czerwca 2020 r. w sprawie ustanowienia ram ułatwiających zrównoważone inwestycje, zmieniającym rozporządzenie (UE) 2019/2088 (Dz. Urz. UE L 198 z dnia 22 czerwca 2020 r. str. 13).

Ponadto w myśl § 8 ust. 7 pkt 1 i 2 umowy w sprawie modernizacji, Gmina winna, niezwłocznie przekazywać do NFOŚiGW informacje o zmianie umowy z wykonawcą, a także o zmianach w umowie w zakresie rzeczowym lub finansowym, natomiast w myśl § 8 ust. 13 umowy w sprawie modernizacji, Gmina zobowiązana była do przedłożenia dokumentów o charakterze rozliczeniowym NFOŚiGW, o których mowa w § 9 umowy (wnioski o płatność) w terminach określonych w Harmonogramie przedsięwzięcia, stanowiącym załącznik do umowy.

[18] Zarządzenie Burmistrza Miasta i Gminy Baranów Sandomierski Nr 85/2025 z dnia 29 maja 2025 r.

Gmina, pomimo aneksowania umów w zakresie terminów realizacji przedsięwzięcia na realizację zadań objętych kontrolą, nie przekazywała informacji w tym zakresie do NFOŚiGW. Ustalenia w tym zakresie zostały opisane w sekcji dotyczącej stwierdzonych nieprawidłowości.

(akta kontroli str. 44-119, 137-143, 483-520)

2.7. W okresie objętym kontrolą Gmina dla zadania objętego umową w sprawie modernizacji złożyła jeden wniosek o płatność do projektu (*Wniosek o wypłatę zaliczki).*

Wniosek ten został przekazany do Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej za pośrednictwem centralnego systemu informatycznego CST2021, wskazanego w § 2 umowy w sprawie modernizacji.

Do wniosku dołączono wymagane umową dokumenty (faktury, wraz z dowodem poniesienia wydatku), a NFOŚiGW nie stwierdził błędów w złożonym wniosku.

Wniosek ten przesłany za pomocą systemu informatycznego przez Gminę w dniu 17 października 2025 r. dotyczył kwoty 959.245,40 zł, natomiast wypłata nastąpiła w dniu 30 października 2025 r. Środki zostały przelane na rzecz wykonawcy w dniach 5 i 20 listopada 2025 r.

Wniosek o zaliczkę dotyczył zrealizowanych robót. Łącznie Gmina wypłaciła z tytułu realizacji ww. zadania 1.933.895,30 zł (kwota wypłacona ponad otrzymaną zaliczkę pochodziła z budżetu Gminy).

Na dzień 30 listopada 2025r. Gmina wydatkowała łącznie na realizację zadania 2.638.362,07 zł, z czego:

- wydatki finansowane z dotacji wyniosły 1.933.895,30 zł i zostały pokryte zaliczką w kwocie 959 245,40 zł oraz środkami własnymi w kwocie 974.649,90 zł, które zostaną zwrócone z dotacji po ich rozliczeniu,
- udział własny Gminy w kosztach przedsięwzięcia wyniósł 704.466,77 zł.

(akta kontroli str. 328-422)

2.8. Wniosek o płatność został pozytywnie zweryfikowany i całość środków z KPO, o które wnioskowała Gmina, została jej wypłacona w terminie 13 dni, od daty złożenia wniosku do NFOŚiGW.

(akta kontroli str. 336-422)

2.9. Badanie postępowań przetargowych na realizację przedsięwzięcia, objętych umową w sprawie modernizacji nie wykazało nieprawidłowości.

Realizacja przedsięwzięć finansowanych z KPO odbywała się w oparciu o procedurę określoną w art. 275 ust. 2 ustawy pzp, tj. w przetargu w trybie podstawowym z fakultatywnymi negocjacjami, natomiast w przypadku nadzoru nad tymi zadaniami (pełnienia funkcji inspektora nadzoru inwestorskiego), umowy zawierano (umowy poniżej progu wskazanego w art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy pzp), po przesłaniu ofert do trzech potencjalnych wykonawców, a także ich zamieszczeniu na stronie internetowej Gminy.

Cała otrzymana w formie zaliczki kwota została wydatkowana na realizację zadania.

Poniesione przez Gminę wydatki na realizację zadania spełniały kryteria dotyczące ich kwalifikowalności (wydatki te zostały poniesione na podstawie m.in. faktury przedstawionej przez wykonawcę zadania wraz m.in z protokołem odbioru robót).

Środki pochodzące z otrzymanej zaliczki zostały wydatkowane w okresie obowiązywania umowy na cele w niej wskazane i były zgodne z obowiązującymi przepisami prawa.

(akta kontroli str. 348-422)

2.10. Gmina w okresie objętym kontrolą nie dokonywała zwrotu środków przekazywanych na podstawie umowy w sprawie modernizacji. Do dnia zakończenia czynności kontrolnych Gmina wystąpiła do NFOŚiGW o jedną płatność, która stanowiła zaliczkę, a złożony wniosek został pozytywnie zweryfikowany.

(akta kontroli str. 483-520)

2.11. Na dzień zakończenia czynności kontrolnych Gmina w składanych sprawozdaniach nie raportowała kwestii dotyczących osiąganych wskaźników.

Opis przedsięwzięcia, stanowiący załącznik do umowy z NFOŚiGW zawiera wskaźniki, które winny zostać osiągnięte po zakończeniu jego realizacji (brak jest wskaźników pośrednich), a przyjęte wskaźniki winny zostać osiągnięte w 2026 r.[19]

(akta kontroli str. 78-80)

2.12. Gmina nie była kontrolowana (poddawana audytowi) przez instytucje zewnętrzne w zakresie realizacji przedsięwzięć objętych wsparciem z KPO. Kontroli takiej nie prowadziły również organy wewnętrzne Gminy (rada gminy, komisja rewizyjna).

(akta kontroli str. 483-520)

2.13. Gmina składała miesięczne sprawozdania z realizacji inwestycji.

Sprawozdania te składane były na formularzu, stanowiącym *Wniosek o płatność do projektu* i zawierały informacje dotyczące m.in. stanu realizacji zadania, nadzoru inwestorskiego, a także postępu rzeczowego prac. W sprawozdaniach tych odnoszono się również do wskaźnika produktu, w postaci liczby zainstalowanych ekologicznych źródeł ciepła, mocy zainstalowanej instalacji fotowoltaicznej, oszczędności pod względem zużycia energii, dodatkowej mocy zainstalowanych odnawialnych źródeł energii, a także poddanych termomodernizacji budynków instytucji edukacyjnych.

Ponadto w sprawozdaniach tych wskazywano na źródła finansowania wydatków, odnoszono się do zaliczek oraz zwrotów i korekt i dochodów, z podziałem na poszczególne realizowane w ramach inwestycji zadania, a także wyszczególniano wydatki, w tym kwalifikowalne.

Łącznie do końca III kwartału 2025 r. na zadania objęte kontrolą wydatkowano kwotę 2.638.362,07 zł, z czego 1.933.895,30 zł zostało zaraportowane do NFOŚiGW.

Przekazywane przez Gminę informacje na temat realizowanych zadań objętych finansowaniem z KPO były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej.

(akta kontroli str. 290-335)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W kontroli ustalono, że Gmina wbrew postanowieniom § 4b umowy w sprawie modernizacji, nie gromadziła informacji, danych oraz dokumentacji, stanowiącej

[19] W związku z realizacją przedsięwzięcia przyjęto, iż zostaną osiągnięte następujące wskaźniki (w 2026 roku): ilość zmodernizowanych placówek oświatowych: 2 szt., zmodernizowane lub wymienione źródła ciepła w budynkach placówek oświatowych: 2 szt., dodatkowa moc zainstalowanych odnawialnych źródeł energii: 0,199 MW, powierzchnia budynków o regulowanej temperaturze powietrza: 2.996,73 m^2, dodatkowa zdolność wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych OZE: 0,019 MWe, dodatkowa zdolność wytwarzania energii cieplnej ze źródeł odnawialnych OZE: 0,180 MWt, oszczędność pod względem rocznego zużycia energii pierwotnej: 223,3 MWh/rok, roczne zmniejszenie zużycia energii końcowej: 180,8 MWh/rok, szacowana reedukacja emisji gazów cieplarnianych: 29 Mg/rok.

potwierdzenie realizacji przedsięwzięcia zgodnie z zasadą „nie czyń poważnych szkód" (DNSH).

W związku z powyższym Burmistrz wyjaśnił, *że zachowanie zasad DNSH oznacza, że projekty i inwestycje finansowane ze środków UE nie wyrządzają szkody środowisku naturalnemu. W przedmiotowych projektach aspekt ten jest poruszany obligatoryjnie na etapie projektowania, gdzie przepisy prawa wymagają wprowadzenia odpowiednich zapisów, wymagań czy sposobów postępowania na etapie realizacji w zakresie środowiskowym tj. odpady, hałas, emisje do środowiska itp. Zasady ograniczania tych uciążliwości określa projektant w dokumentacji w dziale dotyczącym ochrony środowiska, a w także STWiOR. Na etapie realizacji kwestie kontroli wykonywania robót zgodnie z dokumentacją projektową należą do inspektora nadzoru. Nie bez znaczenia jest fakt, że przedsięwzięcie nie zostało zakwalifikowane do przedsięwzięć mogących znacząco czy potencjalnie oddziaływać na środowisko, stąd nie przeprowadzono postępowania środowiskowego, a to potwierdza znikomy wpływ przedsięwzięcia na środowisko naturalne. Zgodnie z przekazaną przez wykonawcę informacją, ma on zawartą umowę na odbiór i utylizację powstałych w trakcie budowy odpadów.*

Reasumując, dokumentacja dotycząca realizacji przedsięwzięcia zawiera zapisy dotyczące zasad DNSH, a według informacji uzyskanej z NFOŚiGW nie ma katalogu dokumentów, które należy gromadzić celem potwierdzenia zachowania zasad DNSH.

W ocenie NIK, pomimo brak wskazania w umowie szczegółowego katalogu dokumentów potwierdzających realizację zadania, zgodnie z zasadą DNSH, Gmina winna we własnym zakresie podjąć działania celem ustalenia, czy realizowane przedsięwzięcie, czyni poważne szkody, bowiem powołany zapis stanowi wystarczającą podstawę do podjęcia działań przez Gminę.

(akta kontroli str. 483-520)

2. Zgodnie z § 8 ust. 7 pkt 1 i 2 umowy w sprawie modernizacji, Gmina winna, niezwłocznie przekazać do NFOŚiGW informację o zmianie umowy z wykonawcą, jeżeli ta powoduje konieczność zmian w harmonogramie, a także w sytuacji dokonania zmian w umowie w zakresie rzeczowym lub finansowym.

Gmina pomimo aneksowania umów w zakresie terminów realizacji przedsięwzięcia, nie przekazywała informacji w tym zakresie do NFOŚiGW.

W związku z powyższym Burmistrz wyjaśnił, *że termin realizacji umów z wykonawcami został przedłużony o termin nieprzekraczający terminu zakończenia realizacji zadania wynikającego z wniosku o dofinansowanie, tj. 30.04.2026 r., a ponadto zmiany te nie dotyczyły zmian koniecznych do zgłoszenia, o których mowa w powołanym paragrafie umowy.*

Gmina dopiero w trakcie trwania czynności kontrolnych przesłała do NFOŚiGW informacje na temat zawartych z wykonawcą aneksów do zawartych umów.

(akta kontroli str. 483-520)

OCENA CZĄSTKOWA

Realizacja objętego badaniem przedsięwzięcia do dnia zakończenia czynności kontrolnych, nie została ukończona. Gmina udzielone wsparcie w ramach środków z KPO wykorzystała zgodnie z zawartą umową, a wybór wykonawców został dokonany przy zachowaniu zasad konkurencyjności, zgodnie z ustawą pzp.

Gmina składała sprawozdania z realizacji przedsięwzięć objętych finansowaniem z KPO za pośrednictwem systemów informatycznych, określonych w umowie w sprawie udzielenia wsparcia przez NFOŚiGW, a przekazywane przez Gminę informacje na temat realizowanych zadań objętych finansowaniem z KPO były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej.

Gmina nie gromadziła danych i informacji potwierdzających realizację przedsięwzięcia zgodnie z zasadą DNSH, ani też nie przekazywała do NFOŚiGW informacji o zmianie umów z wykonawcą.

IV. Uwagi i wnioski.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Podjąć działania w celu posiadania dokumentacji potwierdzającej realizację zadania zgodnie z zasadą DNSH.

2. Podjąć działania zapewniające realizację zapisów § 8 ust. 7 pkt 1 i 2 umowy w sprawie modernizacji.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Rzeszów, 16 grudnia 2025 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie

Kontroler:
Paweł Rakowski
starszy inspektor k.p.

/-/

Witold Pałasz
p.o. Wicedyrektor

/-/